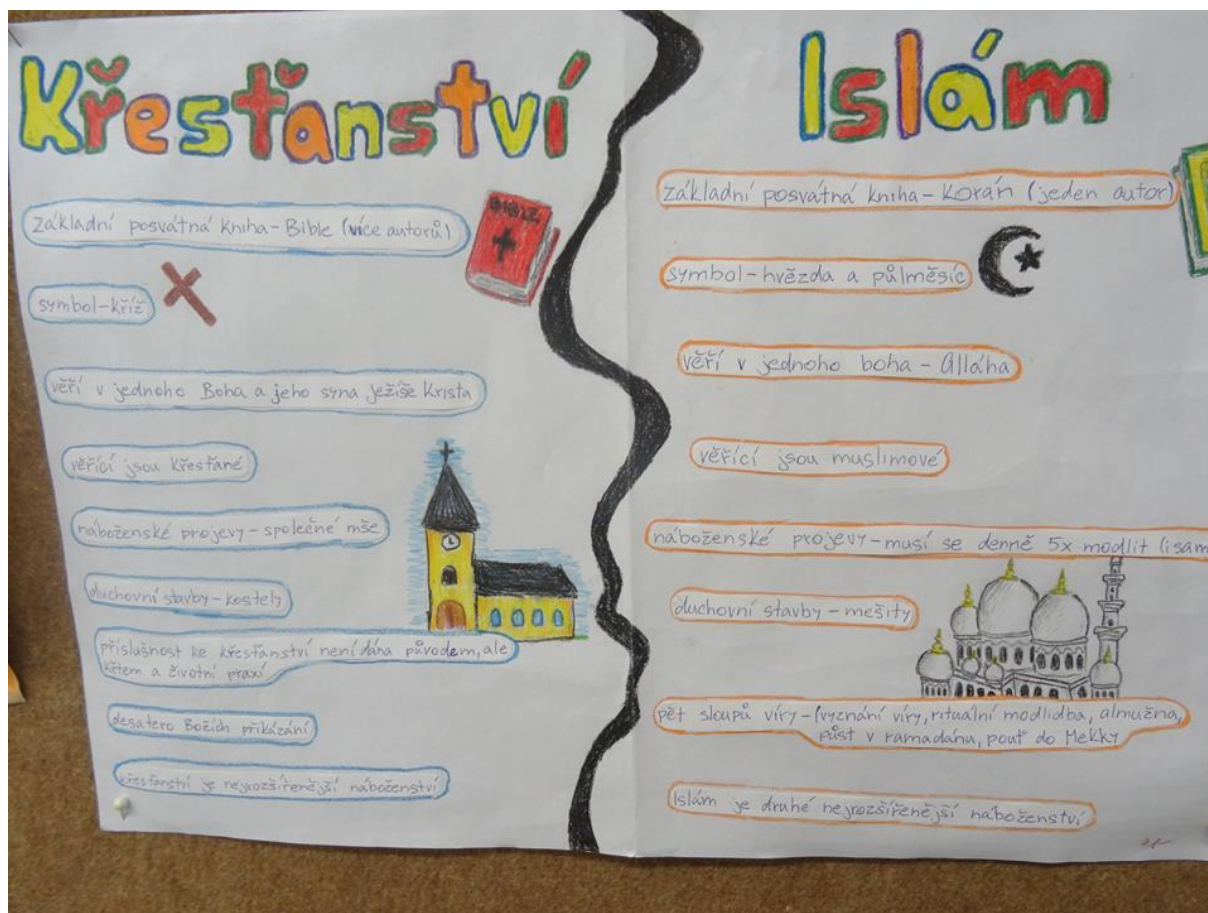

FactCZech: Co je psáno, je i dáno?

zdroj Aeronet: Sluníčkově laděné srovnávání nesrovnatelného

Lekce problubuje digitální a mediální gramotnost žáků a rozvíjí jejich kritické myšlení. Žáci pracují s konkrétní událostí a jejím mediálním obrazem. Identifikují narativ šířený v článkách na „zpravodajských“ webech (vybírají si z témat: „ukrajinizace“ či „islamizace českého školství a „červizace“ českého jídelníčku pod vlivem EU), podrobí texty mediální a textové analýze a odliší vyvážené informace od zaujatých a manipulativních. Své závěry ověří digitálním nástrojem Verifée.

Základní údaje:

Autor aktivity: Mgr. Martin Volný

Stupeň vzdělávání: ZŠ a SŠ

Věková skupina: od 13 let

Časová dotace:

- výuka: 90 minut
- příprava: 45 minut

Vzdělávací cíle

Žák / žákyně:

- kriticky přistupuje k mediálním obsahům, k ověření jejich věrohodnosti efektivně kombinuje vlastní kritické myšlení založené na metodě textové a mediální analýzy s digitálními nástroji
- kriticky posuzuje, jak vývoj technologií včetně umělé inteligence ovlivňuje mediální a elektronickou komunikaci, zvažuje příležitosti a rizika a tato rizika se snaží proaktivně minimalizovat, např. účinnou reakcí na manipulativní obsahy či šířením osvěty
- rozpozná, kdy je třeba vlastní digitální kompetence v oblasti ověřování mediálních obsahů aktualizovat, a je schopen podpořit v rozvoji digitálních kompetencí i ostatní
- při interakcích v digitálním prostředí respektuje pravidla chování a jedná eticky, respektuje kulturní rozmanitost

Očekávané výstupy

Žák / žákyně:

- při kritické práci s mediálními obsahy využívá širokého spektra analytických nástrojů textové a mediální analýzy k ověření pravdivostní hodnoty sdělení, odhalení případných manipulativních technik, k rozkrytí účelu, za jakým byla manipulace vytvořena, a k identifikaci narativu, který podporuje
- si osvojí práci s nástrojem pro hodnocení důvěryhodnosti článků Verifree
- porovná své výstupy se závěry nástroje Verifree a kriticky zhodnotí jeho přínosy i limity

Přínos využití digitálních technologií:

Žáci si osvojí práci s digitálním nástrojem Verifree pro ověřování kontrovezních článků a příspěvků na webu i sociálních sítích.

Popis vzdělávací aktivity

Materiál je součástí kolekce [mediální výchova](#) a **zabývá se ověřováním textových hoaxů a konspirací** vytvářených „alternativními zpravodajskými“ weby a následně šířených na sociálních sítích a **učí žáky používat digitální nástroj Verifree**, který jim pomůže ověřit závěry **vlastní textové a**

mediální analýzy založené např. na **metodice pěti klíčových otázek**, vytvořené vzdělávacím programem Jeden svět na školách.

V materiálu pracujeme s články z dezinformačního webu **Aeronet**, jehož vlastnickou strukturu, manipulativní postupy práce i zdroje financování rozkryli čeští investigativci. Jejich práci dobře zachycuje např. [reportáž České televize](#), se kterou pracujeme v lekci [BAD NEWS GAME: V kůži dezinformátora](#).

Tato lekce **navazuje na lekci FactCzech: Fotky nelžou?**, která se zaměřuje na ověřování obrazových hoaxů, a **FakeCzech: V kůži dezinformátora**, která pracuje se dvěma obrazovými hoaxy a zprostředkovává žákům techniku jejich tvorby prostřednictvím nástroje Canva.

Aktivita **FactCzech: Co je psáno, je i dáno?** nabízí **metodický list pro učitele** s návodem, jak postupovat při analýze textu a při používání nástroje Veriffee, **žákovské pracovní listy** a **odkazy na rozšiřující zdroje** k mediálnímu vzdělávání v oblasti informací a dezinformací.

Před použitím lekce ve výuce je potřeba žákům zajistit:

- připojení k internetu
- mobilní telefony či tablety pro práci s textovým hoaxem a ostatními zdroji
- **pro práci s nástrojem Veriffee je nezbytný notebook (PC)**, verze pro mobilní telefony se teprve připravuje
- stažení aplikace Veriffee do internetového prohlížeče notebooku (PC)

Metodická poznámka

Lekce má dvě části, v jedné sami žáci analyzují textový hoax a ověřují jeho pravdivost, ve druhé naopak využívají digitální nástroj Veriffee, který jim pomůže jejich závěry ověřit.

Veriffee, jak sami tvůrci zdůrazňují, však neověřuje samotnou pravdivost textu, ale skóre důvěryhodnosti založené na identifikaci problematických a manipulativních prvků obsažených v článku. I proto zůstává větší část práce s ověřováním informací na samotných žácích.

K tomu, aby uspěli, je potřeba posuzovat text z více úhlů, a proto je žádoucí držet se předepsané metodiky. Samotnou metodiku je vhodné projít s žáky společně, ještě než se pustí do skupinové práce.

Protože nelze vyloučit, že se s uvedeným textem či zdrojem už žáci setkali a nemuseli jej vzhledem k sociálnímu prostředí, v němž vyrůstají, identifikovat jako nepravdivý či manipulativní. možné diskuze nad tímto tématem necháváme až na závěrečnou reflexi.

Postup při práci na aktivitě

1. **Na úvod se žáků zeptáme, jak rozumí výroku** *Co je psáno, to je dáno* (ačkoli se tento výrok nijak netýká věrohodnosti mediálních obsahů, ale významu smluv v tradici římského práva). **Některé z postřehů můžeme zapsat.** Není však potřeba s frazeologismem dále pracovat, vrátíme se k němu v reflexi.
2. **Ověříme, zda žáci rozumí** klíčovým pojmům: **narativ** a **HOAX**. **Zeptáme se jich na znaky**, které odlišují fakt od názoru, **a na zásady**, které vymezují manipulativní text. **Jejich postřehy zaznamenáme** na tabuli nebo flipchart. **Výčet společně porovnáme** např. s příspěvkem *Jak poznat manipulativní text* na webu [Nelež](#), materiálem *Surfařův průvodce po internetu* na webu [Zvolsiinfo](#) či příručkou [NA PRAVDĚ ZÁLEŽÍ](#) Pedagogické fakulty Univerzity Palackého v Olomouci a chybějící znaky dopíšeme.

FAKTY VS. NÁZORY

FAKT	NÁZOR
<p>Objektivní – Vždy znamená jedno a to samé, i když jej říkají různé osoby. <i>Tato zmrzlina se prodává i vanilková.</i></p> <p>Dohledatelný – Můžeme najít, zda-li je tvrzení pravda, nebo lež. <i>V kavárně prodávají i vanilkovou zmrzlinu.</i></p> <p>Popisuje realitu – Nejde o to, co si myslíme, že se děje, ale o to, co se skutečně děje. <i>Petr právě jí vanilkovou zmrzlinu z kavárny na rohu.</i></p> <p>Může být ověřen – Můžeme pro naše tvrzení najít důkazy, například danou věc vidíme či je potvrzena například nějakým výzkumem. <i>Petr mi říká, že má rád vanilkovou zmrzlinu.</i></p>	<p>Subjektivní – Záleží na pohledu daného člověka na věc. <i>Vanilková příchut zmrzliny je nejlepší.</i></p> <p>Vytvořený – Nemohu jej nikde dohledat, protože si jej někdo vytvořil. <i>Vanilková zmrzlina je lepší než jahodová.</i></p> <p>Interpretuje realitu – Mohu na základě faktů interpretovat, jak se mi daná věc jeví, je to ale stále jen moje interpretace. <i>Tě vanilkové zmrzlině prospělo, že není s umělými sladidly.</i></p> <p>Nemůže být ověřen – Nemohu nikde dohledat, že daná věc je skutečně tak, jak někdo říká. <i>Vanilková zmrzlina je nejlepší v kavárně přes ulici.</i></p>

www.cedmohub.eu 27

EVALUACE INFORMACE

3 ZÁKLADNÍ OTÁZKY

Nejde o to, ověřovat všechny informace, ale vědět, kdy je nutné upozornit a říct si, že je daná zpráva podezřelá. Díky tomu si ušetříme spoustu času a energie. Jak ale vědět, kdy si máme dávat pozor a kdy ne? K tomu slouží tři základní otázky, které nám mohou pomoci v rozhodování, jestli si zprávu prověříme, nebo ne. U těchto otázek uvádíme zároveň i znaky, které naznačují, že může být zpráva podezřelá.

OTÁZKY	ZNAKY
Kdo je autorem dané zprávy? Jaké médium tomuto autorovi poskytuje prostor?	Web, který jsem viděl poprvé a který neznám. U článku není napsáno, kdo je jeho autor. Autor je podepsán pod pseudonymem, nedohledatelnou zkratkou apod.
Čeho chce autor zřejmě docílit, když píše takovou zprávu?	Chybí objektivita – zaznamenaná jen jedna strana, chybí vyjádření druhé strany. Autor píše své vlastní názory. Autor odkazuje například na další politiky či strany s „dobrým názorem“, svůj e-shop s produkty, které vše vyřeší, apod.
Jaký je obsah mediálního sdělení? Jakých prostředků autor využívá?	Gramatické chyby či pravopisné chyby. Neatměrná interpunkce. Výrazy mlíčí na emoce (skandální, manipulace, kontrola, strach...). Běhlepiskování (nacisté, sluníčkáři, vlastenci). Typické fráze (sdílejte, než to smažou, posílejte dál, toto vám v televizi neřeknou).

www.cedmohub.eu 61

Zdroj: příručka *Na pravdě záleží*

3. **Přiblížíme žákům, jak provést mediální analýzu nástrojem** [Všech pět otázek pohromadě](#) vzdělávacího projektu *Jeden svět na školách*.
4. **Žáky rozdělíme do skupin** tak, aby každá skupina měla **maximálně tři členy**, a rozdáme jim **Pracovní list**.
5. **V pracovním listu najdou žáci tři textové hoaxy**, které se týkají údajné „islamizace“ českého školství (Příspěvek 1), údajné „ukrajinizace“ českého školství (Příspěvek 2) a údajného tlaku orgánů EU na proměnu českého jídelníčku (Příspěvek 3).
 - Příspěvek 1: *To snad není pravda! Ministerstvo školství spustilo na základní škole ve Zlíně pilotní projekt propagace islámu! Nástěnky v 8. třídě, ze kterých jde děs! To*

*musíte vidět!*¹, zveřejněný na „alternativním zpravodajském“ webu Aeronet, šíří [proruské dezinformační narativy](#) a je sdílen a často [vulgárně komentován na sociálních sítích](#).

- Příspěvek 2: *Skandál! Odvážný dvanáctiletý školák z dosud neidentifikované pražské ZŠ popsal otřesnou ukrajinizaci na škole!*²...
- Příspěvek 3: *Green New Deal: Jezte červy!*³...

6. **Výběr úkolu** můžeme nechat na samotných žácích nebo jim zadání určit (s ohledem na probírané téma, aktuální atmosféru ve třídě apod.).

Poznámka: *Z vlastní zkušenosti doporučuji zařadit pracovní list s ruským narativem o válce na Ukrajině, pokud máme ve třídě ukrajinské žáky. České prostředí je náchylné k negativním postojům vůči Ukrajincům, ať už v souvislosti s podporou ukrajinské armády (výcvik, vybavení) nebo s pomocí státu ukrajinským uprchlíkům. Čeští žáci si rozklíčováním jedné z ruských dezinformačních kampaní mohou uvědomit, jak ruská propaganda manipuluje s českými občany a staví je proti zranitelné skupině ukrajinských uprchlíků.*

7. **Jejich úkolem je:**

- **Identifikovat narativ**, který HOAX vypráví prostřednictvím obrazu a textu, a **posoudit jeho vliv**, např. v podobě dopadu na vlastní emoce.
- **Ověřit pravdivost tvrzení prostřednictvím komparace s jinými články z ověřených zdrojů.**
 - **Příspěvek 1:** např. z článku ve [Zlínském deníku](#) nebo – jak vyplývá ze zásady „*budiž slyšena i druhá strana*“ – z reakce samotné někdejší ministryně školství Kateřiny Valachové, zveřejněné na webu [Česká škola](#).
 - **Příspěvek 2:** např. z článku v [Deníku.cz](#).
 - **Příspěvek 3:** např. z článku ve [Forum 24](#).

Poznámka: Nejdříve se s žáky pobavíme o tom, jaké znaky by měl naplňovat zdroj, který považujeme za věrohodný. Využít můžeme např. online materiál [Surfařův průvodce](#) (téma Zdroje), který připravil spolek Zvol si info, nebo slovníkové heslo

¹ Odkaz na celý článek: <https://aeronet.news/to-snad-neni-pravda-ministerstvo-skolstvi-spustilo-na-zakladni-skole-ve-zline-pilotni-projekt-propagace-islam-u-nastenky-v-8-tride-ze-kterych-jde-des-to-musite-videt/>. Článek Aeronet sice stáhl, lze jej však dohledat zadáním titulu přes prohlížeč Google Chrome, příp. využít službu Copilot.

² Odkaz na celý článek: <https://aeronet.news/skandal-odvazny-dvanactiletý-skolak-z-dosud-neidentifikovane-prazske-zs-popsal-otresnou-ukrajinizaci-na-skole-ukrajinske-ucitelky-uci-ceske-deti-mizernou-anglictinu-a-dokonce-i-cestinu/>. Odkaz je nefunkční, do vyhledávače je potřeba zadat zkopírovanou URL nebo název článku.

³ Odkaz na celý článek: <https://aeronet.news/green-new-deal-jezte-cervy-evropska-unie-schvalila-novou-potravinu-v-podobe-tepelne-zpracovanych-cervu-pro-koncovou-konzumaci-a-substratove-pouziti-v-potravinarskem-prumyslu-jako-nahradu-zivocisnych/>. Odkaz je nefunkční, do vyhledávače je potřeba zadat zkopírovanou URL nebo název článku.

Věřohodné zdroje otevřené encyklopedie Wikipedie. Při vlastní práci žáků se zdroji lze zvolit dvojitý přístup: buď necháme na samotných žácích, s jakými zdroji budou pracovat, a následně budeme diskutovat o tom, zda ty zdroje můžeme považovat za důvěryhodné, nebo jim některé zdroje doporučíme, čímž sice zajistíme, že budou pracovat s relevantními informacemi, a zároveň jim usnadníme práci, ale můžeme se připravit o cenné informace, jaké zdroje považují žáci i díky sociálnímu prostředí, ve kterém vyrůstají, za důvěryhodné.

- **Ověřit věrohodnost článku textovou analýzou**, která se soustředí především na užité jazykové prostředky a jejich neutrálnost (citově nezabarvená slovní zásoba – hodně napoví už samotný titulek, střízlivé užívání zvolacích vět apod.), a **mediální analýzou**, která posuzuje důvěryhodnost autora, jeho záměry i zdroje.
- **Na základě práce s Etickým kodexem Syndikátu novinářů ČR ověřit, zda text naplňuje povinnost novináře podávat „včasné, pravdivé a nezkreslené informace“**, a svá tvrzení **doložit konkrétními příklady**. Např. článek porušuje ustanovení „dbát na rozlišování faktů od osobních názorů“, „neodchylovat se věcně od pravdy ani v komentáři z důvodu zaujatosti“ a „nezneužívat výsad, plynoucích z povolání novináře, k prezentování svých osobních postojů“ tím, že výuku o islámu na základní škole ve Zlíně označuje za *pilotní projekt propagace islámu* ministerstva školství, a to *formou komparativního appeasementu, což je psychologická forma psychomanipulace*.

Poznámka: Žáci mohou podle časových možností, rychlosti práce a vzdělávacího stupně pracovat s celým kodexem, jednotlivými ustanoveními nebo jen s vybranými články. V tomto případě doporučuji odstavce 1. c, e; 2. g; 3. a, c, e, f, h.

8. Žáci **vyhodnotí, zda je příspěvek věrohodný**. Učiní tak na základě porovnání příspěvku z dezinformačního webu Aeronet s věrohodnými články vyhledanými na internetu, provedené textové a mediální analýzy i posouzení souladu autora „vedoucího kolotoče“ s kodexem poctivého novináře.
9. **Své závěry ověří pomocí aplikace Verifée**, která sice nedokáže ověřit pravdivost informace, ale na základě textové analýzy zaměřující se na manipulativní nebo klamavé větné konstrukce určí důvěryhodnost článku. Touto metodou mohou žáci ověřit i zdroje, které si sami našli a vyhodnotili je jako věrohodné.

Postup:

- a. Žáci si stáhnou aplikaci zdarma z webstoru internetového prohlížeče Chrome na tomto [odkaze](#) stisknutím tlačítka „získat“ a v okně, které vyskočí, svou volbu potvrdí stiskem tlačítka „přidat rozšíření“.
- b. Nyní si najdou přes Chrome článek, který chtějí analyzovat.

- c. Stisknutím pravého tlačítka myši se jim rozbalí menu, ve kterém si vyhledají nástroj Verifée a potvrdí jej stiskem pravého tlačítka.
- d. Aplikace provede textovou [analýzu](#).

The screenshot shows the Verifée application interface. At the top, there is a header with the Verifée logo and a news snippet: "To snad není pravda! Ministerstvo školství spustilo na základní škole ve Zlíně pilotní projekt propagace Islám...". Below this, the main analysis section is titled "HODNOCENÍ" (Evaluation). It features a large red box with the number "14" and the text "Našli jsme nebezpečné prvky" (We found dangerous elements). To the right, a smaller text box explains: "Tento článok obsahuje zlé slovní výrazy a prohlášení proti kvalitní žurnalistice. Jeho forma môže značiť neobdobný obsah." Below the evaluation, there is a "PARAMETRY" (Parameters) section with two red boxes: "Silné bulvárni" (Strong tabloid) and "Silné útočný" (Strongly aggressive). At the bottom, there is a "VAROVÁNÍ" (Warnings) section with three items: "Útočný jazyk" (Aggressive language), "Clickbait", and "Autor neuveden" (Author not specified).

Reflexe

Nejdříve se s žáky vrátíme k první aktivitě této lekce, k frazeologismu „*co je psáno, to je dáno*“, a **vybídeme je, aby po zkušenosti s analyzovaným textem druhou část frazeologismu pozměnili: „Co je psáno, to...“**. S pozměněnými výroky dále pracujeme. Žáci vysvětlí, jak jejich úsloví odráží zkušenost, kterou získali při práci s manipulativním „zpravodajským“ textem.

Velkou pozornost věnujeme analýze narativu, který tato dezinformace šíří, a jeho dopadům na společnost, ale i konkrétního jednotlivce: žáky, školy, jejich rodiče, učitele a vedení školy či zřizovatele. Zamyslíme se společně s žáky, jak na jednotlivé zástupce těchto skupin taková dezinformační kampaň působí, v čem se mohou cítit ohrožení. **Můžeme k tomu využít metodu hraní rolí.** Žáky rozdělíme do skupiny a každá z nich vyjádří své obavy za žáka, jeho rodiče, rodiče žáka, který zvažuje, zda na tuto školu své dítě zapíše, za učitele dějepisu, který toto téma do výuky přinesl, za ředitele, který nese odpovědnost za žáky i za své učitele a zodpovídá se rodičům, ale i zřizovateli

(např. starosta) či školní inspekci, za starostu, který sice do funkce jmenoval ředitele, který nese odpovědnost za školu, ale sám se zodpovídá voličům...

Okrajově se můžeme věnovat i motivům samotných dezinformátorů. Využít lze nástroje vyvinuté v rámci vzdělávacího projektu společnosti Člověk v tísni Jeden svět na školách: [5 klíčových otázek](#) nebo [karty dezinformace](#).

Z reflexe by mělo vyplynout, že se nejedná o zpravodajský článek, který má čtenáře informovat a tvorbu vlastního názoru nechat na něm samotném, **ale o manipulativní HOAX**, který informace – byť i třeba částečně pravdivé – zneužívá, aby vzbudil negativní emoce a zaséval do společnosti nedůvěru, strach, zlost a frustraci. Žáci by si měli uvědomit, že od zdrojů, které neověřené anebo úmyslně zmanipulované dezinformace opakovaně šíří a nevyvozují z takového selhání opatření vedoucí k nápravě, nemohou napříště očekávat, že tentokrát budou jejich záměry čisté.

Zkušenosti s použitím materiálu ve výuce

Lekci jsem ověřoval s žáky 3. ročníku maturitního programu SOŠ. Protože stojí na práci s textem, rozhodl jsem se využít školních tabletů namísto jejich vlastních smartphonů. Vhodnější je však pracovat rovnou s PC či notebooky. Verifée, aplikace na analýzu textů, není dosud přizpůsobená pro využití na smartphonech a tabletech, a proto jsme nakonec museli pracovat společně na jednom zařízení a obraz promítat dataprojektorem.

Ještě před samotnou prací s článkem zveřejněným na Aeronetu jsem si ověřil, zda dokáží rozlišit fakt od názoru, zda identifikují znaky manipulativního textu a zda rozumí významu pojmu „narrativ“. „Na první dobrou“ dokázali jako slabé místo manipulativních textů uvést titulek i citově zabarvenou slovní zásobu, opomněli naopak např. roli anonymního autora. Další informace vyčetli z materiálu, který jsem jim vybral z několika zdrojů. Následně jsme si vysvětlili metodu mediální analýzy „Všech pět (otázek) pohromadě“ (JSNŠ). Zdůraznil jsem jim především otázky KDO, CO a PROČ.

Textová analýza i práce s Etickým kodexem novináře jim šla od ruky. Našli dostatek důkazů porušení zásad novinářské etiky a provinění proti principům tvorby publicistického textu. Poukázali např. na to, že rysem manipulativního textu je dělat „z komára velblouda“, nebo na absenci názoru „druhé strany“. Znovu a znovu jim však bylo potřeba zdůrazňovat, aby své postřehy dokládali konkrétními citacemi textu.

Poradit si naopak neuměli s úkolem: Najděte tuto „kauzu“ i v jiných, tentokrát „mainstreamových“ zpravodajských webech. Na scestí je svedla „otvíráková“ fotka, která však náleží k jiné „kauze“. Namísto vyhledávání prostřednictvím klíčových slov totiž volili snazší cestu přes reverzní vyhledávání obrázku. Velmi dobře si ale poradili s důvody, proč autor použil právě tuto fotografii, nikoli snímky plakátů ze školní nástěnky, které k této pseudokauze skutečně patří: „bombastičnost“ učitelky v burce, vyvolávající u určité skupiny lidí negativní emoce na „první signální“.

Zdroje:

ČTK. *Dezinformace o hmyzu v jídle šíří i politici, ozvala se poškozená firma* [online]. iDNES. Dostupné z: https://www.idnes.cz/ekonomika/domaci/dezinformace-o-hmyzu-v-jidle.A230423_110053_ekonomika_jan.

DOLEŽAL, Jiří X. *Jak se vyrábí dezinformace z brouka Pytlíka*. [online]. Forum 24. Dostupné z: <https://www.forum24.cz/jak-se-vyrabi-dezinformace-z-brouka-pytlika>.

Etický kodex novináře. [online].1998. Dostupné z: <https://www.syndikat-novinaru.cz/o-nas/etika/eticky-kodex/>.

MINAŘÍKOVÁ, Kamila. *Kvůli Ukrajinám dostaly české učitelky vyhazov, šíří se sítěmi. Jde ale o lež.* [online]. Deník.cz. Dostupné z: https://www.denik.cz/z_domova/kvuli-ukrajinkam-dostaly-ceske-ucitelky-vyhazov-siri-se-internetem.html.

KOLOTOČE, vedoucí. *Skandál! Odvážný dvanáctiletý školák z dosud neidentifikované pražské ZŠ popsal otřesnou ukrajinizaci na škole! Ukrajinské učitelky učí české děti mizernou angličtinu a dokonce i češtinu! Učitelky neznají shodu podmětu s přísudkem! České děti musí ve třídě sedět vzadu, ukrajinské děti vepředu! Učitelka mimo osnovy rozdala papíry a začala české děti učit ukrajinsky! Českých dětí je ve třídě menšina! Šikana českých dětí i ve školní jídelně! České kuchařky vyhozeny, místo nich Ukrajinky! A do toho ještě LGBT!* [online]. AENews. Dostupné z: <https://aeronet.news/skandal-odvazny-dvanactiletý-skolak-z-dosud-neidentifikovane-prazske-zs-popsal-otresnou-ukrajinizaci-na-skole-ukrajinske-ucitelky-uci-ceske-deti-mizernou-anglictinu-a-dokonce-i-cestinu/>.

KOLOTOČE, vedoucí. *To snad není pravda! Ministerstvo školství spustilo na základní škole ve Zlíně pilotní projekt propagace islámu! Nástěnky v 8. třídě, ze kterých jde děs! To musíte vidět!* [online]. AENews. Dostupné z: <https://aeronet.news/to-snad-neni-pravda-ministerstvo-skolstvi-spustilo-na-zakladni-skole-ve-zline-pilotni-projekt-propagace-islam-u-nastenky-v-8-tride-ze-kterych-jde-des-to-musite-videt/>.

Názorná hodina dějepisu: Učitelka v nikábu a búrce! „Muž se o mě bojí,“ říká učitelka, která přišla do školy v nikábu. [online]. Dostupné z: <https://zena.aktualne.cz/rodina/nazorna-hodina-dejepisu-ucitelka-v-nikabu-a-burce/r-i:article:810121/>.

MÁČA, Roman. *SPD Tomia Okamury jako inkubátor pro české teroristy.* [online]. Dostupné z: <https://hlidacipes.org/okamura-chce-cesko-chronit-pred-terorismem-sve-sympatizanty-k-nemu-ale-povzbuzuje/>.

OKAMURA, Tomio. *Tomio Okamura: Islám v českých školách.* [online]. Dostupné z: <https://www.spd.cz/tomio-okamura-islam-v-ceskych-skolach/>.

PLECHÁČ, Tomáš. *Škola čelí kritice kvůli názorné hodině o islámu. Učitelka oblékla nikáb.* [online]. Dostupné z: https://www.idnes.cz/hradec-kralove/zpravy/vyuka-islam-na-skole-v-trutnove.A151022_172029_hradec-zpravy_the

VALACHOVÁ, Kateřina. *Islám do škol? Ani náhodou.* [online]. Dostupné z: <http://www.ceskaskola.cz/2016/12/katerina-valachova-islam-do-skol-ani.html>.

VOZÁROVÁ, Jana. *Děti porovnávaly křesťanství s islámem, vzbudilo to velký rozruch.* [online]. Dostupné z: https://zlinsky.denik.cz/zpravy_region/deti-porovnavaly-krestanstvi-s-islamem-vzbudilo-to-velky-rozruch-20161201.html.

Rozšiřující literatura:

CIROKOVÁ, Kristina a VALÁŠEK, Lukáš. *Přehled těch, kteří v Česku vydělávají na strachu lidí.* Online. [online]. *Seznam Zprávy.* Dostupné z: <https://www.seznamzpravy.cz/clanek/domaci-kauzu-kdo-v-cesku-vydelava-na-strachu-lidi-232386>.

DOUBRAVOVÁ, Barbora; DOHNALOVÁ, Anna; KOPECKÁ, Jana; ŠVEC, Pavel a KROPÁČEK, Jiří. *My a dezinformace.* [online]. Dostupné z: <https://zpravy.aktualne.cz/dezinformace/r~c8dd8d90f88f11eda873ac1f6b220ee8/>.

KOPECKÝ, Kamil; VORÁČ, Dominik a SZOTKOWSKI, René. *NA PRAVDĚ ZÁLEŽÍ: příručka pro učitele, jak učit o pravdě a lži na internetu*. [online]. In: Pedagogická fakulta Univerzity Palackého v Olomouci, 2023. Dostupné z e-bezpeci.cz/index.php/ke-stazeni/cedmo/161-na-pravde-zalezi-jak-ucit-o-pravde-a-lzi-na-internetu-prirucka-pro-ucitele/file.

NELEŽ. *Jak poznat manipulativní text* [online]. Dostupné z: <https://www.nelez.cz/>.

SOUKUP, Ondřej; PAZDERKA, Josef; KUNDRA, Ondřej; VALÚCH, Jaroslav; URBAN, Jan et al. *PODOBY RUSKÉ PROPAGANDY: metodická příručka*. [online]. In: Člověk v tísni, 2020. ISBN 978-80-7591-040-0. Dostupné z: https://www.jsns.cz/nove/projekty/medialni-vzdelavani/materialy/prp_prirucka_6web.pdf.

STRACHOTA, Karel. *CO DĚLAT? JAK REAGOVAT? JAK POSTUPOVAT?: ...když někdo blízký věří dezinformacím, případně je šíří...* [online]. In: Člověk v tísni, 2023. ISBN 978-80-7591-077-6. Dostupné z: <https://www.jsns.cz/nove/projekty/medialni-vzdelavani/materialy/kdyz-nekdo-blizky-veri-dezinformacim.pdf>.

STRACHOTA, Karel; VALÚCH, Jaroslav; ŠAFÁŘOVÁ, Kateřina; BERÁNEK, Jan; JUŘÍKOVÁ, Jana et al. *Na pravdě záleží: týdny mediálního vzdělávání: materiály pro vyučující*. Praha: Člověk v tísni, o.p.s., 2017. ISBN 978-8087456-82-8. Dostupné z: [pro_web_brozura_medialni_vzdelavani_1strana_72dpi.pdf \(jsns.cz\)](https://www.jsns.cz/projekt/materialy/na-pravde-zalezi-tydeny-mediálního-vzdělávání-materiály-pro- vyučující).

-tšl- *Nový program Veriffee má poznat dezinformace na webech*. [online]. Dostupné z: <https://www.mediaguru.cz/clanky/2021/12/novy-program-veriffee-ma-poznat-dezinformace-na-webech/>.

VALÚCH, Jaroslav; ĎURKOVÁ, Michaela a STRACHOTA, Karel. *Dezinformace a konspirace ve třídě: 10 TIPŮ, JAK REAGOVAT*. [online]. In: Člověk v tísni, o. p. s., 2021. Aktualizováno 2023. ISBN: 978-80-7591-083-7. Dostupné z: <https://www.jsns.cz/nove/projekty/medialni-vzdelavani/materialy/dezinformace-jak-reagovat.pdf>.

VALÚCH, Jaroslav; ĎURKOVÁ, Michaela; ŠAFÁŘOVÁ, Kateřina a STRACHOTA, Karel. *Dezinformační dezinfekce: výukové materiály ke (koronavirovým) dezinformacím: metodická příručka*. Praha: Člověk v tísni, o. p. s., 2020. ISBN 978-80-7591-045-5. Dostupné z: [dezinformacni_dezinfekce.pdf \(jsns.cz\)](https://www.jsns.cz/nove/projekty/medialni-vzdelavani/materialy/dezinformacni-dezinfekce.pdf).

VERIFEE. [online]. Dostupné z: <https://veriffee.ai/>.

Základy mediální gramatiky I. – rozbor psaného textu. [online]. In: MUNI. Dostupné z: <https://is.muni.cz/el/1423/jaro2007/HEN434/1368849/medialnigramatika.pdf>.

ZVOL SI INFO z. s. *SURFAŘŮV PRŮVODCE PO INTERNETU. Zdroje*. [online]. Dostupné z: <https://zvolsi.info/z-nasi-dilny/>.